

**NÖVEKVŐ MIGRÁCIÓS NYOMÁS A DÉLI
HATÁRON – OKOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK**

Migrációkutató Intézet

Gyorselemzések

Janik Szabolcs – Gönczi Róbert

2021/15

2021.10.01.

Gyorselemzések 2021/15

A legfrissebb statisztikák alapján erős irreguláris migrációs nyomás nehezedik idén Magyarország déli határszakaszára: a 38. hétig több mint 79 000 esetben intézkedtek az illetékes hatóságok. Ez a szám közel 3,5-szerese a tavalyi időarányosnak. Az emelkedést csak kismértékben magyarázza a Covid miatti bázishatás, valószínűleg más okok állnak elsősorban a háttérben. A nyugat-balkáni útvonal ráadásul közel sem kap akkora utánpótlást Görögország felől, mint az elmúlt években. Az élénkülésre két nagyobb magyarázat kínálkozik. (1) A korábban érkezett közel-keleti, ázsiai és afrikai migránsok egyre türelmetlenebbek, és gyakrabban, elszántabban próbálnak bejutni Magyarország területére, hogy folytassák útjukat Nyugat-Európa felé. (2) Ezzel összefüggésben szerepet játszhat az is, hogy hazánk egyre hatékonyabban védi a déli határszakaszt, melynek keretében fő szabály szerint visszakísérik az illegálisan érkezőket a szerb oldalra – akik közül a legtöbben bizonyosan újra próbálkoznak időről időre. Ezeket figyelembe véve Magyarország továbbra is kulcsfontosságú szerepet tölt majd be az Európai Uniót célzó irreguláris migráció fékezésében, illetve a külső határok megvédésében.

Háttér

Magyarország 2015 óta kiemelt tranzitországnak tekinthető a kontinensen kívülről – Törökországon keresztül – érkező tömeges irreguláris migrációban. A kelet-mediterrán útvonalon Görögországba érkezők a nyugat-balkáni szakaszon folytatják útjukat Nyugat-Európa felé. Emlékeztet, hogy 6 évvel ezelőtt egy 8-900 ezres tömeg vándorolt át az érintett országokon néhány hónap leforgása alatt. Az érkezési számok azóta évről évre mérséklődtek az EU egészét tekintve, de az kijelenthető, hogy évente néhány százezer ember különösebb gond nélkül bejut valamelyik frontországba: Spanyolországba, Olaszországba vagy Görögországba.¹ Hazánk szemszögéből a kritikus belépési pontot természetesen az említett Görögország – és még esetleg Bulgária – jelenti.

¹ A részletes adatokat lásd: FRONTEX 2021a.

Gyorselemzések 2021/15

1. ábra: A nyugat-balkáni irreguláris migrációs útvonal

Forrás: Border Violence Monitoring Network

A nyugat-balkáni útvonalon belül különböző opciókat kerestek a bevándorlók az elmúlt években: míg 2015 és 2017 között elsősorban Bulgárián és (akkori nevén) Macedónián keresztül folytatták az útjukat Szerbia felé, 2018-tól fokozatosan Albánián át igyekeztek északra jutni Montenegrón és Bosznia-Hercegovinán keresztül. A Nyugat-Balkánon mozgókat alapvetően az határozza meg, hogy mennyien érkeznek Görögországba, valamint hányan indulnak onnan tovább. Az érkezéseket tekintve 2020 komoly csökkenést hozott, részben a Covid miatti korlátozások és a migránsoknál jelentkező óvatossági megfontolások, részben pedig a görögök határvédelmi intézkedéseinek következtében.² Az illegális határátlépések száma tavaly 20 ezer alatt maradt Görögországban,³ idén pedig megvan az esély, hogy még ennél is alacsonyabb érkezésszámot regisztráljanak (augusztusig körülbelül 11 ezren jöttek Törökországból tengeren vagy szárazföldön⁴).

A nyugat-balkáni útvonalon tavaly a Covid ellenére is 27 ezer illegális határátlépést regisztráltak, ami 78%-os emelkedést jelentett a 2019-es statisztikával összevetve.⁵ Ezt a számot már idén

² Természetesen ehhez az is kellett, hogy a török fél visszatérjen a 2016-os EU-Törökország Nyilatkozatban foglalt kötelezettségeinek betartásához (legalábbis a határvédelmet illetően).

³ FRONTEX 2021c.

⁴ FRONTEX 2021b.

⁵ FRONTEX 2021c.

Gyorselemzések 2021/15

augusztus végéig sikerült elérni (~27 200), ami időarányosan pontosan a duplája a 2020-as első 8 havi érkezésszámnak.

Magyarország helyzete

A fenti migrációs folyamatok különösen fontosak Magyarország szempontjából, hiszen hazánk 2015 után kiemelt tranzitszerepbe kényszerült a harmadik országokból érkező – jellemzően közel-keleti, afrikai, ázsiai⁶ – irreguláris migránsok tömeges érkezése nyomán. A szűk keresztmetszetet természetesen a Szerbiáig eljutók száma jelenti. 2020-ban összesen 46 ezer esetben intézkedtek a hatóságok az illegális határátlépésekkel összefüggésben, vagyis már tavaly is érdemi migrációs nyomást lehetett elkönyvelni, a Covid-korlátozások ellenére is.⁷ Tavaly márciustól érezhető csökkenés történt a határátlépési kísérletek számában, ez azonban csak májusig tartott ki, majd ismét masszív emelkedés történt. Idén azonban feltehetően többen – és ami még fontosabb, rövid időn belül többször⁸ – próbálkoznak: a hatóságok a 38. hétig 79 ezer esetben jártak el illegális határátlépés (vagy annak kísérlete) miatt, ami közel 3,5-szerese a tavalyi időarányos adatnak (~23 ezer).

2. ábra: Az illegális határátlépésekhez kapcsolódó rendőrségi intézkedések száma*

*Heti adatok

Magyarázat: fekete vonal: 2020, kék vonal: 2021

MKI grafika

⁶ Az érkezők származási országait és régióit figyelembe véve indokolt külön említeni a közel-keleti régiót, hiszen az ázsiaiak alatt elsősorban a dél-ázsiaiakat (pakisztáni, bangladesi stb.) értjük.

⁷ POLICE.HU 2021.

⁸ Ez úgy lehetséges, hogy a magyar jogszabályok értelmében a hatóságok – fő szabály szerint – a szerb oldalra kísérik a határsértőt, vagyis egy adott személy rövid időn belül többször megkísérelheti az illegális határátlépést.

Gyorselemzések 2021/15

Adatok forrása: Police.hu

Kik próbálkoznak a déli határon és mi állhat a növekvő nyomás háttérben?

A fenti statisztikákat és sajátosságokat figyelembe véve 3 lehetséges magyarázatot találtunk a déli határon elkönyvelt illegális határátlépési kísérletek számának emelkedésére.

1) Nyugat-balkáni migrációs „ökoszisztéma” kialakulása

Az alacsony görögországi érkezésszám, illetve a stabilan magas nyugat-balkáni határsértési számok miatt feltételezhetjük, hogy a Balkánon az évek alatt komoly mértékű, ún. másodlagos migrációs mozgások alakultak ki. Vagyis több tízezer olyan bevándorló/menekült „kering a rendszerben” a félszigeten, akik nem tudnak túljutni Magyarországon és Horvátországon. Jelentős részük vélhetően hosszú ideje – akár évek óta – a Nyugat-Balkánon rekedt, és kétségbeesetten keresi az átjutás lehetőségét, hogy végül eljusson a vágyott uniós tagállamba. Erre utalnak a közelmúltban megszorodott számú atrocitások a déli határon.⁹ A Frontex statisztikájából tudjuk, hogy a térségbeli határsértések többsége (~15 700) szírekhez kötődik idén is, de sok afgán (~3 700) és – némileg meglepő módon – érezhető számú marokkói és líbiai (közel 700 és 400) próbálkozót is regisztráltak.¹⁰

Szerbia kulcsszerepére már utaltunk fentebb. Déli szomszédunk területén jelenleg körülbelül 5 ezer migráns tartózkodik,¹¹ többségük afganisztáni, pakisztáni, szír, bangladesi, szomáliai vagy iráni. Fontos szerepet tölt még be Bosznia-Hercegovina, hiszen innen viszonylag könnyű átjutni Szerbiába (és ez fordítva is igaz). Itt valamivel több, 5 500 migránst tartottak számon a közelmúltban.¹² Összességében tehát 10-11 ezer olyan potenciális migráns tartózkodik Magyarország közvetlen szomszédságában, akik többsége feltehetően folyamatosan keresi az átjutás lehetőségét.

Fontos rögzíteni, hogy nem rendelkezünk teljes képpel a Nyugat-Balkánon tartózkodó harmadik országbeli migránsok pontos számáról. Érdeemes jelezni azt is, hogy a fentiekben jelzett alacsony aktuális érkezésszám ellenére Görögországban – csak a szigeteken –

⁹ HÍR TV 2021.

¹⁰ 3 982 esetben pedig nem tudták megállapítani a határsértők nemzetiségét. FRONTEX 2021a.

¹¹ UNHCR 2021a.

¹² UNHCR 2021b.

Gyorselemzések 2021/15

továbbra is több mint 42 ezer menedékkérő tartózkodik jelenleg.¹³ Ez a korábbi évekkel szemben komoly csökkenés, de jól látszik, hogy még mindig jelentős a „tartaléka” az országban azoknak, akik később – a menekültügyi eljárásuk eredményeképp – a görög szárazföldről elindulhatnak Albánia felé.¹⁴

2) *A magyar határvédelem hatékonyságának javulása*

Könnyen elképzelhető az is, hogy Magyarország – a bevont erőforrások növelésével – folyamatosan javítja a határvédelem hatékonyságát. Természetesen a komoly fizikai és élőerős határőrzés mellett is bizonyosan vannak sikeres próbálkozók, akik többnyire embercsempészek segítségével végül bejutnak az ország területére, de a magyar határvédelmi rendszer évek óta jól vizsgálja az illegális átlépések megakadályozásában. A hatékonyságjavulás mértékét nehéz megbecsülni, de a jobb felderítés és a bűncselekmények megakadályozása egyaránt hozzájárulhatott a statisztikák tavalyi és – különösen – idei megugrásához.

A kihívás

Magyarország számára kulcsfontosságú, hogy a Nyugat-Balkánon ne élénküljön meg az irreguláris migráció. Ennek alapvető feltételét a török-görög reláció alacsony illegális határátlépési száma jelenti. A kihívás jelenleg az hazánk számára, hogy a Nyugat-Balkánon tartózkodó néhány tízezer ember határsértési kísérleteit hatékonyan kivédje. A kormány irreguláris migrációval szembeni fellépése mellett ehhez szükség van az érintett államokkal történő együttműködésre is. E tekintetben a kép meglehetősen vegyes: az EU-s integrációs törekvések miatt a nyugat-balkáni államok többsége szívesen együttműködik, azonban erre sok esetben nincs elegendő erőforrásuk. Másrészt viszont – ha már az illegális határátlépést nem tudják megakadályozni – abban érdekeltek, hogy az érkezők minél előbb távozzanak is a területükről. Ez az ő szemszögükből teljesen logikus: a bevándorlók többsége a tapasztalatok szerint nem fog menedékkérelmet benyújtani az országukban, hiszen nem náluk szeretne letelepedni. A kitoloncolásuk viszont – pl. köztörvényes bűncselekmények következtében – pont annyira ígérkezik „sikeresnek”, mint az Európai Unióban

¹³ REUTERS 2021.

¹⁴ Beszámolók szerint azonban ez sem számít immár túlságosan könnyű útvonalnak, nem kis részben a Frontex albániai jelenléte miatt. AP NEWS 2021a.

Gyorselemzések 2021/15

elutasított menedékkérők esetében. Mindeközben természetesen az ellátásuk is óriási pénzügyi terhet ró a szegény balkáni államokra.

Természetesen a fenti kihívásokat tovább súlyosbíthatja a jövőben, ha a tálib rezsim elől menekülő afgánok jelentősebb tömege eljut valahogy a török-görög határig. Ebben az esetben minden tekintet a görögökre szegeződne, és nagy kérdés lenne, hogy mennyien jutnának be végül a nyugat-balkáni útvonalra. Nem csak Görögország, Bulgária vagy éppen Magyarország érdeke, hogy ez ne történjen meg: az egész EU-nak ennek elkerülésére kell törekednie. Addig is érdemes például arra figyelniük, hogy a Koszovó által 1 évre befogadott afgán menekültek¹⁵ vajon maradnak-e az országban – és megvárják, amíg az USA átvilágítja és átveszi őket –, vagy esetleg irregulárisan elindulnak Nyugat-Európa felé.

Hivatkozások:

AP News (2021a): <https://apnews.com/article/europe-middle-east-greece-albania-migration-7f47bbd8de6cb9dfe36a3364985cdced> (Megtekintve: 2021.09.30.)

AP News (2021b): <https://apnews.com/article/europe-migration-kosovo-3496cbfc937b0b2b3c467d6ad5859091> (Megtekintve: 2021.09.30.)

Border Violence Monitoring Network (2021): <https://www.borderviolence.eu/background/> (Megtekintve: 2021.09.30.)

FRONTEX (2021a): <https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-map/> (Megtekintve: 2021.09.30.)

FRONTEX (2021b): <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/migratory-situation-at-eu-s-borders-in-august-detections-on-the-rise-INIG3B> (Megtekintve: 2021.09.30.)

FRONTEX (2021c): <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-migration-into-eu-last-year-lowest-since-2013-due-to-covid-19-j34zp2> (Megtekintve: 2021.09.30.)

¹⁵ AP News 2021b.

Gyorselemzések 2021/15

Hír TV (2021): <https://hirtv.hu/ahirtvhirei/egy-honapon-belul-ot-tamadas-tortent-asothalomnal-2528490> (Megtekintve: 2021.09.30.)

Police.hu (2021): <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa> (Megtekintve: 2021.09.30.)

Reuters (2021): <https://www.reuters.com/world/europe/greece-opens-new-migrant-holding-camp-island-amid-tougher-policy-2021-09-18/> (Megtekintve: 2021.09.29.)

UNHCR (2021a): <https://reliefweb.int/report/serbia/unhcr-serbia-update-july-2021> (Megtekintve: 2021.09.29.)

UNHCR (2021b): https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR_SEE_WB_Overview_MM_A_S_20210731.pdf (Megtekintve: 2021.09.29.)

Gyorselemzések 2021/15

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Janik Szabolcs, Gönczi Róbert 2021

© Migrációkutató Intézet, 2021

Sorszám: 2021/15